

ACTE PRIMER

Sala modesta, amb les parets emblanquinades. Al fons, un balcó amb cortinetes blanques, que dóna al carrer. Davant del balcó hi ha un braser encès. Al primer terme de la dreta, una arcova amb cortines mostrejades, de color d'alanquins i amb serrell blanc, amb borles, veient-se els peus d'un llit de caoba, i una estora a terra; a continuació, una porta. Al primer i segon termes de la dreta, dugues portes més: l'una comunica al menjador i l'altra a un dormitori. A la dreta del fons, una tauleta coberta amb un tapet senzill; a l'esquerra, una calaixera de caoba, damunt de la qual hi ha una escaparata i dos pitxells de porcellana amb flors artificials. Decoren les parets dos o tres quadros amb cromos i alguns agrupaments de retrats, records de treball i de família. Ben repartides per l'escena, mitja dotzena de cadires de caoba i palla fina. És cap al tard, al començament de l'hivern.

ESCENA I

L'Úrsula i la Susagna.

Estan assegudes davant del balcó, a la vora del braser. La primera posa un pedaç a un gec de cotó blau; la segona fa mitja.

SUSAGNA. – Ai, ¿no trobes que fa molt fred, avui?

ÚRSULA. – No pas aquí dins.

SUSAGNA. – Jo tinc les mans glaçades. No sé com puc fer mitja.

ÚRSULA. – Escalfa-te-les, dona, que bon caliu hi ha en el braser.

SUSAGNA (*deixant la mitja damunt de la falda per escalfar-se les mans*). – Estic balba. (*Buscant la paleta per damunt de la capsa del braser*.) ¿Ont és, la paleta?

ÚRSULA (*mirant si la troba*). – Ara mateix l'he feta servir.

SUSAGNA. – Ves, ves, que la tens sota els peus.

ÚRSULA (*enretirant un xic les faldilles*). – Ah, sí: mira-te-la.

SUSAGNA (*remenant el caliu*). – Ai, filla, això retorna! Hi hauràs d'afegir una mica de terregada; si no, se't passarà.

ÚRSULA. – Després, si de cas. (*Silenci. La Susagna deixa la paleta i reprèn la tasca*.)

SUSAGNA. – Quin temps, l'hivern! No voldria que vingués mai.

ÚRSULA. – Jo tampoc. No hi ha com l'estiu.

SUSAGNA (*curt silenci*).

ÚRSULA (*mirant el gec*). – No sé com s'ho fa, el meu home, per espatllar la roba tan de pressa.

SUSAGNA. – Veiessis el de casa! Sempre em ve tot estripat. Sembla que els dimonis l'esgarrapin, allà a la fàbrica.

ÚRSULA. – Com que no hi paren compte...

SUSAGNA. – L'haguessin d'apedaçar ells! Ai, Senyor, com més vella em faig, més mals-de-caps me surten!

ÚRSULA. – Oh, oh, tot el dia et queixes! Sembles un sac de gemecs.

SUSAGNA. – Riu-te'n, si et sembla!...

ÚRSULA. – Per dos que total sou...

SUSAGNA. – Sí: dos que encara no valen per un. Ves en Valeri, pobret! És tan vell, ja!...

ÚRSULA. – També ho és en Joan!

SUSAGNA. – Però vosaltres teniu la noia, que està a punt de casar-se.

ÚRSULA. – Refia-te'n massa, dels fills!

SUSAGNA. – És clar que me'n refiaria, si els meus me visquessin!

ÚRSULA. – Potser estaries pitjor que ara.

SUSAGNA. – No, pitjor no: me quedaria l'esperança de que ells, a la meva vellesa, m'ajudarien.

ÚRSULA. – O no.

SUSAGNA. – Mira vosaltres: ventura en tindreu, de l'Engracieta. Un cop casada, mai per mai que en Joan quedés sense feina, ves si ella us deixaria morir en un racó: ni ella ni el seu home ho comportarien.

ÚRSULA. – És clar que no.

SUSAGNA. – ¿Ho veus, dona? Vosaltres, encara que us feu vells, ja compteu amb dos puntals. Jo i en Valeri, que no comptem amb res, amb res! Tot lo que teníem, la trista poma per a la set que havíem estalviat, l'hem gastada tota en malalties. Que ens en tenen, de moneda, els metges i els apotecaris!

ÚRSULA. – Ai, no me'n parlis, Susagna!

SUSAGNA. – De vegades, quan em veig tan vella, me vénen uns pensaments... Penso: «¿Què seria de nosaltres demà, Déu nos en guard, que en Valeri quedés impossibilitat o el despatxessin? ¿Qui ens recolliria?» I em ve una basarda, una mena de basarda més estranya..., i un fred, un fred més gelador!...

ÚRSULA. – Quines manies, tu també!...

SUSAGNA (*amb molt sentiment*). – No tinguessis ningú per a fer-te costat!...

ÚRSULA. – Bé, vaja, no te'n recordis, d'aquestes coses tan tristes!

SUSAGNA (*eixugant-se els ulls*). – Els pobres hem de rumiar sempre, sempre!

ÚRSULA (*somrient*). – Val més anar fent a ulls clucs... Qui dia passa, any empeny.

SUSAGNA. – Me canso, me canso! No tinc ningú que m'ajudi.

ÚRSULA. – Jo dec tenir minyona.

SUSAGNA. – No; però ¿i la noia?

ÚRSULA. – ¿L'Engracieta? Altra feina té per a ella. Abans sí que m'ajudava una mica, però ara no puc refiar-me'n gens.

SUSAGNA (*amb estranyesa*). – ¿No?

ÚRSULA. – Veuràs: s'acosta el dia del casori, i la pobra, havent d'anar a la fàbrica, al vespre, si una hora li queda l'aprofita per a ella. Com que no dóna res a fer... Res, ni una peça de roba blanca.

SUSAGNA. – Quina sort!

ÚRSULA. – Filla, té unes mans de plata! Ja veuràs quin bé de Déu a la calaixera! I quin parament!... Ni una noia de casa bona!

SUSAGNA. – Doncs digues que seran unes bodes...

ÚRSULA. – Per ser pobres com som, potser massa llüides i tot.

SUSAGNA. – Mellor, dona!

ÚRSULA. – Sí, mellor! Amb tot i això, me temo que siguin tristes.

SUSAGNA. – Ai, ai, ¿per què? Bé s'estimen prou ella i l'Agustinet.

ÚRSULA. – És clar que s'estimen!

SUSAGNA. – Bé sembla prou bo, aquell xicot.

ÚRSULA. – Molt, n'és, de bo! Massa!

SUSAGNA (*molt sorpresa*). – ¿Massa?

ÚRSULA. – Sí. No hauria d'escoltar tant el seu pare.

SUSAGNA. – Li té molt respecte.

ÚRSULA. – ¿Respecte? ¿Respecte, a aquell taül? En Xelet és un brètol, un gandulot; sí, un gandulot que vol viure amb l'esquena drete, a costa de les suors del seu fill.

SUSAGNA. – Diu que no gasta salut...

ÚRSULA. – Ja li sé un remei.

SUSAGNA (*somrient*). – ¿Sí?

ÚRSULA. – Una vara, una bona vara de freixe!

SUSAGNA. – Que ho faries fort!

ÚRSULA. – Jo fos govern, ja l'adreçaria!... Ves què li ha fet, la nostra filla, i què li hem fet nosaltres, per dir-ne tant mal.